

Malmö högskola

Fakulteten för lärande och samhälle

Barn-unga-samhälle

Examensarbete i fördjupningsämnet

Barndom och lärande

15 högskolepoäng, grundnivå

Hur förskollärare förhåller sig till sin yrkesroll

Preschool teacher's attitudes to their professional role

Emma Persson

Louise Åkesson

Ange examen och poäng: Förskolläraryxamen 210

Högskolepoäng

Datum för slutseminarium t.ex. 2014-11-07

Examinator: Sara Berglund

Handledare: Gitte Malm

Förord

Ett stort tack till alla pedagoger på både Montessoriförskolan och den kommunala förskolan som har tagit emot oss med öppna armar och sett fram emot att vara en del av de olika forskningsmomenten. Ni har alla varit delaktiga i vår forskningsstudie och bidragit med värdefull information och handlingar som har gjort denna forskningsstudie möjlig i insamlingen av vår empiri. Vi har fått en helt annan syn och inblick om hur viktig förskoleverksamheten är för vårt samhälle. Utan kunniga förskollärare och barnskötare så blir det svårt för barnen att utvecklas i sitt lärande när de kommer upp i ålder och börjar skolan. Vi vill även tacka Gitte Malm som har varit vår handledare och väglett oss genom processen, utan din hjälp hade studien inte varit möjlig att genomföra.

Under insamlingen av empirin så har båda varit lika delaktiga i de olika momenten som sedan har kompletterat varandra för att skapa en helhet. Under hela skrivprocessen så har båda varit närvarande alla gånger även om vi inte samtidigt suttit framför datorn, vi har kompletterat varandra genom att turas om att skriva och leta tidigare forskning och teorier i olika källor. Vår helhetssyn är att båda har varit aktiva under hela processen och kunnat bidra med olika synsätt samt information till arbetet som har varit lika betydelsefullt. Eftersom vi har kompletterat varandra under hela skrivprocessen så har det bidragit till att båda har varit insatta i vad som sker i skrivandet. Vilket i sin tur underlättade för oss när vi skulle gå vidare till nästa steg.

Abstract

Forskningsstudien bygger på tre huvudfrågor som belyser förskolläraryrollen och hur man som pedagog ska förhålla sig till styrdokumentet, det vill säga *Läroplan för förskolan Lpfö 98 (2010)*. Syftet är att undersöka yrkesrollen, studien bygger på att det finns två olika ingångskällor, en renodlad Montessoriförskola som är privat och en kommunal förskola. Undersökningen är en jämförelsestudie och innehåller både observationer, intervjuer och enkäter som ska hjälpa till att bidra med en bredare syn på vad som ingår i förskollärares yrkesroll, för att tydligare kunna se hur pedagogerna förhåller sig till barngruppen och de enskilda individerna. Vilket ger en tydligare syn på hur pedagogerna tar sig an uppdraget att främja barnens individuella utveckling, då de strävar efter barnens självständighet och att kunna identifiera sig själv som en egen person.

Resultatet av empirin blev att förskolorna inte urskiljer sig i den utsträckning som var förväntad, vilket bidrog till en svårare argumentation i forskningsstudien. Jämförelsestudien var något som kom upp i efterhand då vi valde de två olika pedagogiska inriktningarna där vi jämför pedagogernas likheter i hur de ser och agerar i sin läraryroll.

Nyckelord: Förskolläraryrollen, barns perspektiv, barnperspektiv, samspel, anknytning

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Abstract	4
1. Inledning	7
2. Tidigare forskning och teoretisk bakgrund	9
2.1 Förskollärarens yrkesroll.....	9
2.2 Montessoripedagogiken	10
2.3 Samspel mellan barn och pedagog	12
3. Metod	13
3.1 Metodval	13
3.2 Urval.....	15
3.3 Genomförande.....	16
3.4 Forskningsetiska överväganden	18
4. Resultat och analys.....	20
4.1 Yrkesrollen i praktiken.....	20
4.1.1 Montessoriförskolan.....	20
4.1.2 Kommunala förskola.....	21
4.1.3 Sammanfattning	22
4.2 Pedagogens syn på sin yrkesroll.....	23
4.2.1 Montessoriförskolan.....	23
4.2.2 Kommunala förskolan	24
4.2.1 Sammanfattning	25
4.3 Samspel mellan pedagog och barn	25
4.3.1 Montessoriförskolan.....	25
4.3.2 Kommunala förskolan	26
4.3.3 Sammanfattning	27
4.4 Pedagogernas syn på miljön.....	28
4.4.1 Montessoriförskolan.....	28
4.4.2 Kommunala förskola.....	29
4.4.3 Sammanfattning	30
5. Diskussion	31
6. Referenser	33
6.1 Elektroniska källor	33

Bilaga 1	35
Bilaga 2	36

1. Inledning

Studien utgår från hur förskolläraren ser på sin egen lärarroll i verksamheten, syftet är att undersöka yrkesrollen. Det är en jämförelsestudie som utgår från två olika pedagogiska inriktningar som har fokus på förskollärarens yrkesroll för att se likheter och skillnader. Vi tittar på hur pedagogerna går tillväga för att hitta nya banor för att kunna utmana både sig själva i sina yrkesroller och barnen i de olika lärandeprocesserna. Vikten av att pedagogerna har en medvetenhet om positivt välbefinnande gentemot barnen och att stötta de barn som har svårare för ett socialt samspel. Samtidigt som pedagoger och barn delar en gemensam värld (Kihlström 1998, s. 17,37-38).

Nina Johansson & Ninni Sandvik (2009) skriver: *"Det handlar om hur människor samspelar, lyssnar till och respekterar varandra i en gemenskap"* (2009, s. 31). Att ha en stående utvärdering av sitt arbete med barnen ger stöd för att skapa kvalitet i sin lärarroll. En ambition med studien är att få kunskap om hur förskolans kvalitet, dvs. verksamhetens organisation, innehåll och genomförande kan utvecklas så att varje barn ges bästa möjliga förutsättningar för utveckling och lärande. *Lpfö 98 (2010)* betonar vikten av att utveckla bättre arbetsprocesser för att kunna bedöma om arbetet sker i enlighet med målen och undersöka vilka åtgärder som behövs för att kunna förbättra förutsättningar för barnen att lära, utvecklas, känna sig trygga och ha roligt i förskolan (Lpfö 98/2010, s. 14).

Läroplan för förskolan är det styrdokument som ligger i grunden för hela förskoleverksamheten, oavsett pedagogisk inriktning. Dock är målen något som skiljer sig till en viss del på de olika förskolor som ingår i studien, då alla pedagoger tolkar målen på olika sätt. När det gäller både de tidigare erfarenheterna, men också genom att man har olika års arbets- och livserfarenhet. Som pedagog är det viktigt att ha med värdegrunden i den vardagliga lärandeprocessen och aktiviteter som framgår i förskolans praktik (Skolverket 2011, s. 8). Värdegrunden är det som genomsyrar hela *Lpfö 98 (2010)* eftersom de etiska förhållningssätten såsom rättvisa, jämställdhet, respekt och hänsyn är nyckeln för en god verksamhet.

1.1 Syfte och frågeställningar

I studien undersöks pedagoger i deras yrkesroll utifrån två olika pedagogiska inriktningar. Studien är utförd på en Montessoriförskola och en Kommunal förskola. Valet av förskolor gjordes för att lättare kunna genomföra en jämförelsestudie där det är två helt olika arbetssätt, då vi väntade oss en större skillnad mellan pedagogernas arbete i förskolorna. Syftet med studien är att undersöka förskollärarollens yrkesroll.

Frågeställningarna som ligger till grund i forskningsstudien är:

- Hur ser pedagogerna på sin yrkesroll?
- Hur ser pedagogerna på förskolans inomhusmiljö i förhållande till barns utveckling?
- Hur uttrycker sig pedagogerna i sin yrkesroll i verksamheten?

2. Tidigare forskning och teoretisk bakgrund

I detta avsnitt kommer det presenteras en mer djupgående förklaring av förskollärarens yrkesroll, i följd av Montessoripedagogiken och det sensoriska materialet som är en stor del av pedagogiken i sin helhet. Därefter kommer det presenteras ett område inom samspelet mellan barn och pedagog. De delar som presenteras bidrar till en ökad förståelse för forskningsstudiens syfte. Studien kommer fokusera på pedagogernas yrkesroll och deras arbete när det gäller att främja barnens inflytande i verksamheten.

2.1 Förskollärarens yrkesroll

Enligt Sonja Kihlström (1998) så handlar förskollärarens yrkesroll om att man som pedagog är lyhörd och visar barnen respekt för att kunna se och vara uppmärksam på barnens behov, samt kunna ge stöd genom uppmuntran i olika situationer. Som pedagog är det en fördel att ha kunskap om barnens individuella utveckling och visa hänsyn till den naturliga utvecklingen som sker hos barnen. För att kunna skapa sig en bredare förståelse i sin yrkesroll som förskollärare när det kommer till barns olika utvecklingsfaser. Det är förskollärarens uppgift att se till så att barnen mår bra och att det finns möjlighet för barnen att bli stimulerade i form av olika aktiviteter. Barnen som har svårt att få kontakt med andra barn ska få extra stöd av pedagogerna för att kunna komma över sitt hinder (Kihlström 1998, s. 17-38). Det finns stora anledningar till att pedagogerna observerar och iakttar barnen vilket skapar en förståelse och en tydligare syn på var barnen befinner sig i sin utveckling. Barn använder begrepp som vi vuxna använder för att de ska skapa sig en helhet om något, även om de kanske inte förstår begreppets innebörd. Precis som vi vuxna så söker barnen kunskap och meningsfulla handlingar, där det är pedagogens uppgift att tillåta det eller att inte tillåta det. Att hela tiden se till att man som pedagog ger barnen möjlighet att få sin röst hörd och att involvera sig i verksamheten, som visar tydligt att barnens röst accepteras (Arnér 2011, s. 14).

2.2 Montessoripedagogiken

I en verksamhet som arbetar efter Montessoripedagogiken så skiljer sig förskolans inomhusmiljö i jämförelse med många andra förskolor. Allt material som finns i förskolan och som barnen använder sig av i sina lärandeprocesser är noga genomtänkt, då det är av stor vikt att det riktar sig till barnen i de olika åldrarna. Lärandematerialet är strategiskt placerat, det finns ofta olika rum som står för olika teman med tillhörande saker. På det sättet så kan pedagogerna också se var barnen väljer att samspela och för vilket material de visar intresse. Maria Montessori (1987) skriver att:

Barn väljer det som hjälper dem att bygga upp sig själva. Till en början hade vi många leksaker men barnen struntade alltid i dem. Där fanns också många föremål för att visa färger men barnen valde bara en enda typ, det platta, silkesspunna rullar som nu används överallt. (Montessori 1987, s. 195)

Av den anledningen anses det betydelsefullt att anpassa materialet som finns att tillgå efter barnens intresse och pedagogerna kan då plocka undan material som inte används och ta fram något annat. Om barnen visar intresse för materialet vid ett senare tillfälle kan det tas fram igen för att de ska få möjlighet till att erövra ytterligare kunskap. I Montessori verksamheter så är lokalernas uppbyggnad av stor betydelse för barns trivsel och lust att lära. Lokalerna ser ofta inbjudande ut så barnen kan uppnå stimulans till att utvecklas och att samspela. Inomhusmiljön är ofta anpassad efter barnens höjd så de lätt kan få tag i saker som de vill utforska. Att barn ständigt behöver fråga pedagogerna efter materialet som de vill utforska, anses vara ett hinder för barnens långsiktiga lärande. Möblerna är låga, även borden och stolarna är anpassade efter barnen (Signert 2000, s. 92).

Maria Montessori (1987) skriver utifrån lärarrollen då man som pedagog är en handledare åt barnen i deras eget upptäckande och utforskande av olika material. För att förskolläraren ska kunna vara en handledare måste man hela tiden kunna iaktta och observera barnen i deras utforskande (Signert 2000, s. 91).

Det sensoriska materialet

Valet av att presentera det sensoriska materialet lite djupare är av den anledningen att det är något som vi hela tiden har stött på under tiden som vi samlade in material till vår empiri på Montessoriförskolan.

Det sensoriska materialet är till för att hjälpa barnen i deras personliga utveckling inom alla sinnen. Barnen blir på så vis bekanta med materialet genom att få ha konkreta upplevelser av begrepp och att lära sig att tänka logiskt i olika sammanhang. Barn genomgår hela tiden en psykisk utveckling och därmed är det viktigt att pedagogen ser till att materialet aldrig är för svårt. Barnet måste få bekräftelse på att sin egen förmåga att behärska nya saker är tillförlitlig. På det sättet så vidgas deras kunskapssökande och de blir nyfikna och positiva till att lära sig mer och att arbeta med alla dess sinnen. Genom att pedagogen stödjer barnen till fler och successivt större framsteg bidrar man till ett ökat välbefinnande och självförtroende hos barnen (Bröderman Smeds & Skjöld Wennerström 2009, s. 127-129).

När det ska presenteras nytt sensoriskt material så är det alltid pedagogen som plockar fram och introducerar materialet för barngruppen, men väldigt ofta är det bara ett barn eller ett fåtal barn som man presenterar det för åt gången (Bröderman Smeds & Skjöld Wennerström 2009, s. 135-137). Dock är det inte förrän barnen når sin psykiska mognad och har visat ett intresse som en lärandeprocess kan ske. Därför är det alltid viktigt att man som pedagog observerar och lyssnar till barnens utveckling och intresseområden, just för att man ska möta barnet där hen befinner sig. Alltid när ett nytt material presenteras så lägger pedagogerna stor vikt vid att nämna namnen på materialen och barnen får gärna i sin tur upprepa orden. När pedagogen sätter ord på händelser och saker i barnens närhet så bidrar det till en större uppfattning och en bredare stimulans hos barnen. För att förhindra att barnen leds iväg i sina egna tankar och blir distraherade så måste man se till så att allt runt omkring där det nya materialet ska presenteras är iordningsställt (Bröderman Smeds & Skjöld Wennerström 2009, s. 135-137).

I förskolans miljö är matematik ett område som genomsyrar verksamheten dagligen. Barnen stöter på matematiska begrepp var de än befinner sig, sen är det en fråga om det är begripligt eller om barnen inte lärt sig att behärska det ännu. Även det lilla barnet har

en känsla för matematik. Och på ett indirekt sätt så möter barnen redan från tidig ålder det matematiska genom det sensoriska materialet (Bröderman Smeds & Skjöld Wennerström 2009, s. 135-137).

2.3 Samspel mellan barn och pedagog

Ett samspel mellan ett barn och en pedagog har sin grund i att barnet visar öppenhet och mognad till att skapa en kontakt som blir något betydelsefullt. Barnet har en förmåga i sig självt att när det är redo att söka kontakt genom närhet och samspel visar det genom fysiska signaler till personer och världen runt omkring en. Barn betraktas som sociala och väldigt aktiva aktörer, som vill vara involverade i det som berör dem själva (Fennefoss & Jansen 2009, s. 25-26).

Lev Vygotskij menar att barns utveckling till samspel och initiativtagande är beroende av vilken kulturell situation som man växer upp i. En utveckling är ett resultat av något som barnet upplevt, genom sociala samspel med både pedagoger och vårdnadshavare blir språket ett hjälpmedel att kunna frigöra sig själv i en pågående situation (Hwang & Nilsson 2011, s. 66-67). Barn vill rikta sin uppmärksamhet och nyfikenhet mot framtiden och kommande lärandemoment. Det är just genom det verbala som ger barnet möjlighet att ha sociala samspel genom konkreta konversationer och samspel med alla individer i verksamheten, men såväl även genom inre dialoger. Barnet resonerar ständigt med sig själv och på samma vis som vi vuxna gör av den anledningen att kunna förstå och bearbeta sitt tänkande och de situationer där samspel varit i högst betydelsefulla fokus (Hwang & Nilsson 2011, s. 66-67).

Genom vardagliga aktiviteter sker det ständigt olika typer av samspel, både med sig själv och med människorna i sin omgivning, vilket också omnämns i olika styrdokument. *”Barn söker och erövrar kunskap genom lek, socialt samspel, utforskande och skapande, men också genom att iaktta, samtala och reflektera”* (Lpfö 98/2010, s. 6-7). Det är betydelsefullt att barnen erbjuds kunskap och utmaning inom alla lärandeområden för att sedan själva kunna skapa en relevans till vardagen genom alla olika betingelser.

3. Metod

I metodkapitlet kommer det att belysas hur vi har gått tillväga vid insamlingen av vårt forskningsmaterial, det vill säga det empiriska materialet. Det kommer att beskrivas för- och nackdelar när det gäller de olika metoderna som forskningsstudien utgår från. Insamlingen av materialet var en process som sträckte sig under 16 dagar, där besök gjordes vid flera olika tillfällen på båda förskolorna.

3.1 Metodval

Studien utgår från tre olika utgångspunkter, observationer, intervjuer och enkäter, vilket gör att studien utgår från en kvalitativ metod. Genom att använda olika tekniker och tillvägagångssätt för insamling till det empiriska materialet så blir helheten mer omfattande och mer begriplig. Det ger en mer omfattande syn eftersom de olika tillvägagångssätten stärker varandra och bildar en större helhet som är grunden till forskningsstudien. Fördelen med att använda sig av kvalitativa metoder är att det gav oss en mer djupgående inblick i förskollärarollens betydelse i förskolans verksamhet.

Observationer

Observationerna utgår från att ge oss en tydligare bild av hur pedagogerna förhåller sig till sin yrkesroll i praktiken. Det genomfördes fyra observationer på vardera förskola som vi sammanställt till en helhet. Observationerna genomfördes med hjälp av spaltdokumentation, när man observerar är man en aktiv aktör i ett samspel mellan andra parter (Eliasson 2006, s. 23-29). Som observatör utgick vi inte från någon speciell synvinkel när vi skulle förhålla oss till den miljö som vi observerade i. Man kan i vissa fall visa engagemang och agera när det gäller att få ut så mycket som möjligt i de iakttagelser som man gjort (Eliasson 2006, s. 23-29). Observationerna ger oss en bild av pedagogernas förhållningssätt till sin lärarroll i barngruppen. Genom enkäter och intervjuer bildas en annan inblick av den enskilda individens syn på sin egen yrkesroll.

Intervjuer

Intervjuerna genomfördes 6 dagar in i processen och det blev sammanlagt fem intervjuer, varav två intervjuer ägde rum på den kommunala förskolan och tre på Montessoriförskolan. Anledningen att de skiljer sig i antalet beror på att ena intervjun endast handlar om montessoripedagogiken, vilket gav oss en tydligare inblick i pedagogiken samt bidrog till en kraftigare insikt i forskningsprocessen.

Intervjuerna skapar en relation till deltagaren och det bidrar till att det uppstår en djupare förståelse för det insamlade materialet. Alan Bryman (2011) skriver om att en kvalitativ forskningsmetod bygger på ord, genom orden synliggörs det empiriska materialet tydligare. Kvalitativ metod skiljer sig från kvantitativ metod som bygger på olika typer av diagram och statistik (Bryman, 2011, s. 340).

När det gäller intervjuerna så var det till en fördel för oss i studiens helhet. Våra frågor och de svar som vi fick ut från samtliga intervjutillfällen blev som ett komplement till dokumentationens helhet. Vi använde vi oss av frågeformulär där korta konkreta anteckningar gjordes. Sedan skapades en övergripande sammanställning av svaren från intervjupersonen digitalt (Eliasson 2006, s. 23-29).

Enkäter

Enkäterna lämnades ut samtidigt som intervjuerna genomfördes, det vill säga 6-7 dagar in i processen. Båda förskolorna fick fyra enkäter att fylla i och vi var noga med att personerna som blev intervjuade inte skulle delta i någon enkät. Anledningen var att få en bredare syn av innehållet eftersom intervjuerna och enkäterna kompletterade varandra i svaren. Processen var betydligt svårare än vad vi väntat oss när de gäller att samla in fullständiga enkäter. I slutet blev det två enkäter från vardera förskolan att sammanställa, vilket vi gjorde i två helheter efter de olika förskolorna. Vill säga två enkäter från den kommunala förskolan blev en samlad enkät.

Ofta brukar enkäter och en förfrågan om medverkande ske via posten eller via internet, men fördelen med att vi i vårt fall valde att dela ut dem personligen bidrog till att vi fick en personlig kontakt med deltagarna och de kunde ställa direkta frågor utifrån funderingar som uppstod under tidens gång. Annika Eliasson (2006) pratar om att fördelarna med en enkätundersökning är att deltagarna själv kan avgöra när de vill svara på frågorna. En

nackdel kan vara att frågorna missuppfattas eller att deltagarna upplever det som något jobbigt att genomföra (Eliasson 2006, s. 29).

Nackdelen som vi upplevde med enkätundersökningar är att man inte får tillbaka enkäterna då de lätt faller i glömska eftersom pedagogerna har mycket annat att stå i under sina arbetsdagar. Det finns de som inte alls vill delta i undersökningen och istället för att tala om det från början så väljer de att inte svara på de utlämnade enkäterna (Eliasson 2006, s. 23-29).

3.2 Urval

Valet av förskolorna i forskningsstudien bygger på att ge en tydligare bild på förskollärarens yrkesroll i relevans till deras individuella förutsättningar, genom att vi fått vara delaktiga i deras syn- och tankesätt gällande förskollärollens betydelse. Eftersom det är en jämförande studie bidrar valet av förskolor till en bredare syn på vad yrkesrollen innebär. De två förskolor som har varit delaktiga i forskningsstudien utgår från olika pedagogiska inriktningar, det vill säga Montessoripedagogiken och den pedagogik som förekommer på den kommunala förskolan.

Den ena förskolan är en renodlad montessoriförskola och ligger belägen mitt i en storstad i södra Sverige. Trots placeringen av förskolan finns det gott om natur runtomkring, då det ligger en park i anslutning till förskolan. Den kommunala förskolan ligger belägen utanför en storstad i södra Sverige och ligger i ett bostadsområde och har även grönområden i sin omgivning. Förskolan har även möjlighet att ta sig till ett rekortationsområden där det finns ännu större möjlighet för att utforska det naturvetenskapliga.

Individerna i undersökningen är alla pedagoger med olika utbildningar i grunden. Majoriteten av deltagarna har förskollärexamen och på montessoriförskolan har de flesta pedagogerna montessoriuutbildning utöver sin lärarexamen. Några av pedagogerna har en lärarexamen för barn i äldre årskurser. Samtliga deltagare i studien är kvinnor i olika åldrar som har olika antal års erfarenhet inom yrket. Deltagandet i studien var frivilligt för de olika individerna. Det uppstod situationer då personer som blivit tillfrågade att delta ångrat sig i efterhand och det var något som vi försökte att inte göra så stor sak av i bemötandet med pedagogerna.

Förskolor som arbetar efter Montessoripedagogiken är många gånger utformade med mycket högt i tak och stora rum med många fria ytor för lek. Vilket också speglar sig i Montessoriförskolan som medverkar i studien. Förskolans lokaler är ombonade och påminner om hemmiljön med lampor och blommor i fönstren, de finns gardiner, soffor och kuddar. I största utsträckning är både material och möbler gjorda i trä, de är placerade och anpassade efter barnens nivå och längd. Något vi la märke till är intresset för matematik, då de finns siffror på väggarna och på mattor. Det förekommer bokstäver och alfabetet på flera olika ställen i förskolans lokaler. Det finns ett stort intresse i verksamheten för världen när det gäller geografi och länder då de också är något som genomsyrar förskolans lokaler, både väggar och golvet är stora delar där det finns lärandemöjligheter för barnen.

I den kommunala förskolans miljö är möblerna och de saker som pedagogerna vet att det finns ett intresse hos barnen, placerade i deras nivå för att de ska kunna starta en lek och där genom en lärandeprocess. Pedagogerna använder sig av bilder som visar var materialets bestämda plats är, som bidrar till att barnen har lättare för att kunna hitta materialet de söker men också av den vikt att de ska ständigt utvecklas i att plocka undan det man använt sig av. Barnen har även möjlighet till att själva eller tillsammans med kompisar kunna stänga in sig i rum om de vill leka ostört. Detta respekteras av både barn och pedagoger så länge det inte är ett barn som far illa. Lokalerna är utformade med stor plats för barnens fria lek och fantasi, det ger en känsla av öppenhet då det är väldigt ljus vilket gör det lättare för barnen att urskilja materialet och leksakerna som finns tillgängligt. Lokalerna ger en känsla av att vara genomtänkta för att kunna främja barnen i deras utveckling. Väggarna visar barnens skapande utifrån olika teman, vilket ger en inblick i förskolans pedagogiska arbete och dokumentation.

3.3 Genomförande

Samtidigt som vi var ute på förskolorna och genomförde observationerna så sammanställdes frågorna till både intervjuer och enkäter. Observationerna var till stor hjälp när frågorna till intervjuer och enkäterna utformades. Pedagogernas synsätt och förhållningssätt visades tydligt när besöken i verksamheterna ägde rum och på så sätt kunde vi formulera relevanta frågeställningar.

Intervjuerna genomfördes med fyra deltagare, två från varje förskola. Vårt fokus ligger på lärarrollen och hur pedagogerna använder sig av pedagogiken i förskolans verksamhet. Observationernas sammanställning ägde rum ungefär fyra veckor in i processen. Då vi båda har medverkat och sett samma situationer när observationerna var utförda, så valde vi att renskriva alla fyra till en helhet som sedan blev vår utgångspunkt.

Sammanställningen av intervjuerna skedde först när alla intervjuer var genomförda, det vill säga ca två veckor efter påbörjad undersökning. Tillsammans gick vi igenom vad båda hade skrivit ner och satte ihop det och på så sätt framkom ett mer utförligt svar på frågorna. Under processen så upptäckte vi hur lika svaren var varandra på de olika förskolorna. Vilket vi inte väntade oss från början, när vi sedan kom till punkten där vi fick lägga om och förändra studiens syfte efter de mönster som vi kunde se i vår empiri.

När observationerna genomfördes så använde vi oss av spaltdokumentation. Spalterna är uppdelade i tre delar *gör, säger och min reflektion*. Utgångspunkter för valet av spaltdokumentation är till för att lättare kunna anteckna vad som händer i de olika situationerna. Utformningen av spaltdokumentationen tvingar oss till att verkligen lyssna på pedagogerna och se de olika situationerna för att kunna få med så mycket material som möjligt till att färdigställa det empiriska materialet (jfr Wehner-Godée 2011, s. 55). Reflektionsdelen är till för oss när det uppstod olika kopplingar i form av erfarenheter och koppling till litteratur. Det gav oss en tydligare och mer djupgående syn på hur pedagogerna samarbetar och fångar barngruppen. Genom reflektionsdelen underlättade det för oss när det sedan skulle hittas litteratur och tidigare forskning.

Observationerna har genomförts vid 4 olika tillfällen på vardera förskolan, sammanlagt genomfördes det 8 observationer. Eftersom forskningsstudien utgår från att jämföra pedagogernas syn på sin yrkesroll, ville vi ha någorlunda samma händelser när vi studerade två olika pedagogiska inriktningar t.ex. som när det var samling och sångstunder. Genom observationerna bildades det en tydligare bild på lärarrollen i praktiken, vilket gav en bredare förståelse för pedagogernas svar i både enkäter och intervjuer. Vid observationstillfällen låg fokus på att se hur pedagogerna förhåller sig till barnen och barngruppen när det gäller den fria leken och bestämda aktiviteter. Observationerna är vårt primärmaterial och bygger grunden för forskningsstudien, intervjuer och enkäter blev ett komplement då de gav en mer ingående syn i pedagogernas yrkesrelevanta roll.

Intervjuerna genomfördes på en avskild plats på förskolan. Platsens betydelse gör att det blir en mer avslappnad miljö och ger en större chans till öppen dialog mellan de deltagande parterna, det vill säga mellan den som intervjuade och den som deltog. Varje intervju tog mellan 30 och 40 minuter. Valet av att anteckna under intervjuerna beror på att de är ett komplement till observationerna och enkäterna. Tillvägagångssättet under intervjuerna berodde på att vi kände oss mest bekväma med den formen. Tanken slog oss om vi skulle spela in intervjuerna, men vi kom fram till att transkriberingen skulle ta för mycket tid och för stort fokus från studien i sin helhet. Alla frågor var öppna för att ge personen möjlighet att svara fritt, tanken bakom är att inte styra deltagarna i svaret på frågorna (Eliasson 2006, s. 26).

Det var ett medvetet val för oss att en av oss var som en sekreterare i bakgrunden och antecknade digitalt för att få med så mycket som möjligt av samtalet. Den ledande intervjuaren antecknade stödord och höll igång samtalet. Valet av deltagarna gjordes medvetet eftersom en dialog fördes med de berörda personerna innan intervjutillfället så de hade möjlighet att vänja sig vid tanken att bli intervjuade. Att bli intervjuad är ingen vardaglig situation och har en tendens att vara lite stelt till en början och det kan även upplevas som en påfrestad situation från alla parter.

Antalet enkäter som skickades ut på båda förskolorna blev sammanlagt 13 enkäter. Antalet skiljer sig då vi stötte på olika motgångar i processen i form av att vi fick in ofullständiga enkäter. I slutskedet blev det 4 enkäter att sammanställa från båda förskolorna, enkäterna kom in 5 veckor efter att dem lämnats ut. Enkäterna är utformade med samma frågor som intervjuerna byggde på, skillnaden är att frågorna beskrevs tydligare i enkäterna eftersom det lätt kan uppstå misstolkningar. Valet av att lämna ut enkäterna personligen till pedagogerna på de båda förskolorna är för att undvika att inte få tillbaka något svar. Genom den personliga kontakten får deltagarna en annan bild av vikten för deras medverkan.

3.4 Forskningsetiska överväganden

Här presenteras olika regler och riktlinjer som har varit till grund under studien när det gäller deltagarnas anonyma medverkan. Vi utgår från Vetenskapsrådets fyra riktlinjer rörande forskningsetik, det vill säga *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet 2011, s. 7-14).

- *Informationskravet* innebär att samtliga deltagare ska informeras om att de ingår i en studie. Detta tillmötesgick vi genom att innan studien påbörjades besöktes respektive förskolor för att muntligt kunna informera alla berörda parter om tankarna på vad den slutliga empirin kommer innehålla och syftet med forskningen.
- *Samtyckeskravet* innebär att forskarna måste ha deltagarnas samtycke när det gäller deltagandet i forskningen, genom att besöka förskolorna skapades samtycke med pedagogerna när det gäller deras medverkan. Deltagarna blev medvetna om att de fick avbryta sin medverkan när som under processens gång.
- *Konfidentialitetskravet* innebär att information gällande de som deltar i studien förblir anonymt. I samband med deltagarna beslutades att deras identitet ska skyddas så mycket som möjligt. Att inte avslöja något som kan tyda på vilka förskolor som varit delaktiga samt att deltagarnas ålder och antalet år inom yrket som inte är relevant för studien.
- *Nyttjandekravet* omfattar att allt det insamlade materialet endast får användas i forskningssyfte. Uppgifter om enskilda, insamlade för forsknings-ändamål får inte användas eller utlånas för kommersiellt bruk eller andra icke-vetenskapliga syften. Personuppgifter insamlade för forskningsändamål får inte användas för beslut eller åtgärder som direkt påverkar den enskilde.

4. Resultat och analys

I detta kapitel kommer studiens huvudfrågor att besvaras utifrån det empiriska materialet, kapitlet är uppdelat med rubriker som bygger på de olika huvudfrågornas syfte. Det empiriska materialet presenteras uppdelat under två underrubriker utifrån förskolornas inriktningar.

Studiens huvudfrågor:

- Hur uttrycks yrkesrollen i verksamheten?
- Hur ser pedagogerna på sin yrkesroll?
- Hur ser pedagogerna på förskolans inomhusmiljö i förhållande till barns utveckling?

4.1 Yrkesrollen i praktiken

I detta kapitel kommer vi att beskriva observationerna från båda förskolorna. I sista delen kommer vi att jämföra förskolorna utifrån det empiriska materialet.

4.1.1 Montessoriförskolan

Typiskt för morgnarna på Montessoriförskolan är morgonsamlingen, då alla barnen i tur och ordning får berätta något som de upplevt under helgen och vill dela med sig av till pedagogerna och till de övriga barnen. På detta sätt så övas både turtagning, att man ska vara lyhörd och att visa respekt för sina medparter. Med denna samling så strävar pedagogerna också efter att barnen ska känna tillit och självförtroende till en grupp, att barnen ska acceptera att alla byggs av olika erfarenheter. Barnen tappar lätt fokus då de sitter still väldigt länge medan de övriga barnen berättar om något sen den gångna helgen. Pedagogerna berättar och påminner då barnen om att de talat om och gått igenom likabehandlingsplanen tidigare. Barnen är mycket medvetna om detta och de tar till sig vad pedagogerna säger och sätter sig lugnt ner igen på sina platser och fortsätter att lyssna. I de andra observationerna som genomfördes på Montessoriförskolan ser man tydligt att barnen lyssnar på pedagogerna och har väldigt stor respekt för varandra, men i denna situation som uppstår under sångstunden var det ingen pedagog som sa till barnen, vilket

medförde att ljudvolymen blev allt högre då barnen hela tiden överröstade varandra. Det visades även att det störde de barnen som ville vara med i aktiviteten. I slutet av aktiviteten fick barnen möjlighet att önska låtar vilket gjorde att de blev mer fokuserade just för stunden. Dock var det ingen fråga om turtagning utan barnen som ville önska låt skrek rakt ut i luften och hoppades på att bli hörda. Denna sångstund är något som är återkommande på förskolan. På Montessoriförskolan var det fler barn som var med på samma gång då det var alla fyra avdelningarna samlade. Åldersgrupperna var samma på de olika förskolorna då barnen var allt från 1-6 år. Det upplevdes att barnen blev styrda på Montessoriförskolan i valet av sånger då de var en pedagog som valde låtarna och visade bilder på en projektor samtidigt som en pedagog spelade piano.

4.1.2 Kommunala förskolan

Vid det andra observationstillfället på den kommunala förskolan var det sångstund med barn och pedagoger från två avdelningar. Alla barnen var samlade tillsammans på ena avdelningen och pedagogerna använde sig av sångpåsar för att locka barnens intresse. Pedagogerna behöll barnens intresse eftersom de fick möjlighet att vara delaktiga och hjälpa pedagogerna att ta upp figurer och liknande från sångpåsarna, barnen får då berätta vilken sång de tror att det är.

Den första observationen som gjordes på den kommunala förskolan var påsk pyssel, då barnen gjorde sin egen kyckling. Det fanns gott om olika materiel framme som barnen fick använda sig av, det förekom även att barnen kom med egna förslag på andra material som de sakna. Genom att den närvarande pedagogen lät barnen skapa helt fritt bidrog det till en mer öppen kommunikation och barnens fantasi var det som fick sätta gränsen för hur en kyckling ser ut. Vi upplevde att pedagogen var väldigt tillåtande med tillgången till materialet som finns på förskolan även om det inte var en direkt anknytning till påsken. Pedagogen visa en tydlig lyhördhet genom att barnens inflytande tillgodosågs i det kreativa skapandet.

4.1.3 Sammanfattning

Vid observationerna låg fokus på hur pedagogerna tar sig an barngruppen men också den enskilda individen och hur pedagogerna bemötte barnen. Sångstund är en situation som har observerats på båda förskolorna och det finns en tydlig skillnad även om det är samma aktivitet. Barnen på Montessoriförskolan uppfattades som ofokuserade för att de pratade om allting annat, vilket verkade vara för att barnen inte satt i någon speciell utformning utan de fick sätta sig ner var de ville i lokalen. De blev dock mer fokuserade och aktiva i sångstunden när de i slutet fick vara med och önska låtar. Vikten av att vid samlingar och dylikt så ska turtagning och lyhördhet betingas som viktiga punkter för förskolorna. Pedagogerna strävar efter att barnen ska uppnå en känsla av tillit till resterande i gruppen och uppnå strävan efter att känna självförtroende till att tala inför andra.

Barnen på den kommunala förskolan var med i sångerna vilket kan bero på att de fick delta och hjälpa pedagogerna att plocka fram materialet ur sångpåsarna. De skulle även sätta sig ner på mer bestämda platser och i en ring vilket bidrog till att pedagogerna hade en god uppsyn över barnen. Fokus här ligger på hur pedagogerna tar sig an barnen och är lyhörda för barnens intresse.

Montessoriförskolan tog tydligt fram barnen på slutet då barnen fick möjlighet att önska låtar, efter att ha genomfört ett färdigplanerat schema som aktiviteten byggde på. På den kommunala förskolan så använder de sig av sångpåsar som inbjuder till barnens fantasi om de hade varit enbart en figur i påsen, som i sin tur kan bidra till att barnens kopplar samma figur till mer än en sång. Eftersom barnen varit i kontakt med samma sångpåsar vid flera olika tillfällen så har de kommit en osynlig regel för vilken sång figuren symboliserar, eftersom barnen förknippar figuren med en viss sång. Observationerna skiljer sig till en viss del då det ändå är samma typ av händelse som utspelar sig, det finns för och nackdelar med båda händelserna. Genom observationerna får man en tydligare bild på hur förskolorna skiljer sig och om man tittar närmare så kan man även se en skillnad hos pedagogerna i deras förhållningssätt i aktiviteten.

4.2 Pedagogens syn på sin yrkesroll

Här kommer frågorna som intervjuer och enkäter bygger på inom förskollärarollens del presenteras. Intervjuerna var strukturerade i tre olika områden, *inomhusmiljön, förskollärarollen och samspelet mellan pedagog och barn.*

4.2.1 Montessoriförskolan

En del av intervjuerna från Montessoriförskolan utgår från att vi ville att pedagogerna ska besvara hur de förhåller sig till barnen i verksamheten. På Montessoriförskolan berättar pedagogerna att deras förhållningssätt utgår från barngruppen i sig, men även att det är viktigt att de ser till barnens individuella behov. Pedagogens roll gentemot barnen är att alla barnen ska få en chans till utveckling och själv känna att de utvecklas. Genom att finnas där och tillsammans i arbetslaget främja barnens utveckling så blir det till en helhet.

På Montessoriförskolan upplever pedagogerna att deras roll är viktig då de är en förebild för barnen samtidigt som de ska sträva efter barnens personliga utveckling. Det gäller även att som pedagog brinna för sitt yrke och ha viljan till att hela tiden utvecklas i sitt eget kunnande och i sin lärarroll. Vikten av *Lpfö 98 (2010)* kommer också upp då den löper som en röd tråd genom verksamheten parallellt med Montessoripedagogiken. Som förskollärare så finns det hela tiden ny kunskap att ta till sig i form av ny forskning och litteratur. Samhället förändras och det gör förskolans verksamhet också.

Svaren från intervjuerna betonar vikten vid att hela tiden observera och aktivt bearbeta hur barnen behärskar sin nyfunna kunskap, i den fria leken så kan man också avgöra hur barnen förhåller sig till lärdomen. Strävan mot att bli självständiga individer skapas hos barnen genom alla delmoment om dagarna i verksamheten, barnen måste få tid på sig för att utföra olika aktiviteter och man vet genom sin pedagogiska arbetsroll hur de olika individerna behärskar alla de olika sakerna. Pedagogen menar att om barnen själva kan fundera och tänka efter vad som blir rätt handling i olika situationer så hjälper man även barnen till självständighet. En vanlig uppfattning är att alla barn utvecklas i olika takt, som pedagog gäller det att komma ihåg att det finns ingenting som är rätt och fel, utan att allting kan utforskas på olika sätt.

Utifrån pedagogerna blir det betydelsefullt att observera barnen samtidigt som man förhåller sig till sin lärarroll. Ett problem ligger aldrig hos barnet, utan det är upp till alla olika pedagoger att se till så att barnen uppnår det som krävs i olika sammanhang. Språket är ett viktigt område att förhålla sig till, att anpassa sitt språk efter barnens nivå och även deras personliga ålder. Att ta in turtagande och vara konsekvent och påpeka på rättvisa så skapar man goda förutsättningar för barnen. Genom forskning har det visats att barn är lyhörda och tar emot språket redan från tidig ålder, då samspelet mellan barn och vuxen är nyckeln för barnens språkkunskaper och att man ska kunna nå fram (Hwang & Nilsson 2011, s. 159).

I intervjuerna på den kommunala förskolan ges en tydlig bild av hur pedagogerna ser på sin lärarroll, att man som pedagog finns där och försöker förhålla sig till att vara en medupptäckare tillsammans med barnen. Samtliga pedagoger som deltog i intervjuerna menar att om man finns där och fångar barnens intresse och bidrar till att skapa olika lärandeprocesser tillsammans med barnen. En vanlig uppfattning som deltagarna hade i intervjuerna är att alla barn utvecklas olika vilket i sin tur medför att som lyssnande pedagog blir det lättare att spinna vidare på barnens intresse tillsammans med barnen i deras kunskapsutveckling.

Samtliga deltagarna i forskningen tycker att det är viktigt att ha goda kunskaper gentemot *Lpfö 98 (2010)* och ha förhållning till styrdokumentet. Det är en viktig del då det är den som ska ligga till grund för vår förskoleverksamhet. Den måste hela tiden kännas levande och att man följer upp den. Genom dokumentationer och reflektioner så blir det till en fördel för sig själv och sin lärarroll att få med alla moment i ett barns lärandeprocess. Även samspelet och interaktionen mellan pedagogerna och barnen är betydelsefull för barnens utveckling. Framförallt betydelsefullt blir det när det gäller de små barnen och i den närmaste utvecklingszonen.

4.2.2 Kommunala förskolan

En närmare granskning av enkäten på den kommunala förskolan visar det att pedagogerna lägger stor vikt vid de olika rollerna som förskolläraren har då man är omvårdnads person, kollega, samhällsbärare, psykolog och det viktigaste av allt att man är barnens trygghet. *Lpfö 98 (2010)* är grunden för verksamheten men de är upp till arbetslagen hur man tolkar den. Den finns med i dokumentationerna och ligger i pedagogernas bakhuvud hela tiden

i det vardagliga arbetet i förskolan. Känslan av att vilja ha mer kunskap om teknik och samhällets utveckling och kunna ta in de i barngruppen.

4.2.1 Sammanfattning

I resultatet på frågorna i enkäterna och intervjuerna ser man hur medvetna pedagogerna är i sin yrkesroll. Pedagogerna förhåller sig alltid till varandra i arbetslaget och sig själva för att ta in ny kunskap och utvärdera den kunskap som de redan behärskar. Just för att få en utveckling och nyare förståelse som pedagog, för vikten av att ha nytänkandet och dess betydelse för verksamheten samt att de kan ta med sig kunskapen in i arbetet med barngruppen för att gynna barnens utveckling.

Resultatet visar på att samtliga pedagoger som deltog i studien är samspelade när det gäller sin syn på yrkesrollen och dess betydelse för att kunna bidra till barnens utveckling. När besöken gjordes på de olika förskolorna så skilde det sig lite i pedagogernas förhållningssätt. Upplevelsen bidrog till att pedagogerna på den kommunala förskolan hade ett mer öppet och tydligt förhållningssätt i barngruppen jämför med Montessoriförskolan. Det kan bero på att pedagogerna på Montessoriförskolan har ett helt annat förhållningssätt att utgå från i pedagogiken och kan upplevas som mer tillbakadragna då de ger större utrymme för barnens utveckling, men det finns hela tiden ett tydligt syfte bakomliggandes som inte är så lätt för oss observatörer att få grepp om.

4.3 Samspel mellan pedagog och barn

4.3.1 Montessoriförskolan

I intervjuerna på Montessoriförskolan betonades det att eftersom alla barngrupper är olika och ser olika ut så är det betydelsefullt att man som pedagog ser till barnens individuella behov. Den pedagogiska rollen är här att alla barnen ska utvecklas i rätt riktning och att man måste vara delaktig och främja utvecklingsprocessen som hela tiden sker i verksamheten. Att kunna vara en flexibel pedagog och kunna lyssna på barnen, för att se vad barnen behärskar och hur man kan arbeta vidare med det.

En närmare granskning av intervjuerna på Montessoriförskolan visar på att det finns en klar bild av att samspelet mellan barn och vuxna är betydelsefullt för förskolans verksamhet. Eftersom alla barngrupper ser olika ut gäller det som pedagog att vara vaksam och flexibel för att kunna förändra verksamheten till det bästa för alla barnen. Mellan pedagog och barn handlar det ständigt om interaktion, att man tydligt visar barnen att man interagerar i den gemensamma leken. Det måste finnas öppenhet i de olika händelserna där man visar att det finns rum och tillfällen för lust och på så sätt utveckla sin fantasi.

4.3.2 Kommunala förskolan

På den kommunala förskolan svarar pedagogerna på ett liknande sätt. Intervju-personerna nämnde att om barngrupperna är för stora så har de märkt av att vissa barn visar tecken på osäkerhet att de inte räcker till, man måste förhålla sig till att det är av största vikt att man ser alla barnen och att alla barnen får känslan av att de faktiskt blir sedda och lyssnade på. Barn lär sig genom att få utforska och erövra ny kunskap och måste få lära sig att lita på sina egna förmågor.

Genom resultatet av intervjuerna så visar det att pedagogerna förhåller sig till barnen på ett sätt så att de visar barnen att de hela tiden finns i bakgrunden som stöttning och att pedagogerna litar på att de kan klara det själva. Att man som pedagog strävar efter att man försöker behålla lugnet på förskolan, en lugn miljö blir en bättre miljö att vistas i och även en bättre lärandemiljö för alla parter. Genom att olika idéer smittar av sig till de andra barnen i barngruppen så måste pedagogerna förhålla sig till det och spinna vidare på det. Barnen måste få ta ansvar och hjälpa till för att kunna utvecklas, därför måste de även få lov att göra fel och veta att det är okej. Genom att låta barnen känna att de kan själva så hjälper man även barnen att förhålla sig till sig själva.

Barngruppens storlek har en viss betydelse för både barnen och pedagogerna när man ser resultatet av enkäterna på den kommunala förskolan. Studiens deltagare anser att barnen kan påverkas negativt i en för stor barngrupp då de inte kommer till tals, vilket medför att barnen inte får en nära och trygg relation till pedagogerna. Fler barn gör att pedagogerna inte har möjlighet och tid att se till de enskilda barnets behov vilket gör att arbetet som förskollärare blir svårare.

Som pedagog undviker man att ha en förutbestämd planering då man ser till barnens intresse och jobbar vidare med det, vilket gör att arbetet blir mer flexibelt. När det gäller att utveckla barnens självständighet får de möjligheten att testa sig fram och försöka själva. Pedagogerna lyssnar på barnen när de säger något och ger dem rimliga utmaningar som de vet att dem klarar av utifrån sina egna förutsättningar och mognadsnivå. Genom att utmana barnen på rimliga nivåer så skapas det mening och blir något betydelsefullt.

Resultatet visar en tydlig bild i pedagogernas lärarroll då de menar att de strävar efter att ta tillvara på barnens drivkraft i deras personliga utveckling och att pedagogerna medvetet arbetar och bygger vidare på den drivkraft som barnen redan behärskar.

4.3.3 Sammanfattning

Hur ser pedagogerna på sin yrkesroll? Pedagogerna i studien anser att deras roll är viktig då de är en förebild för barnen samtidigt som strävan efter barnens personliga utveckling är i största fokus. Vikten av att brinna för sitt yrke är betydelsefullt då de anser att det krävs för att ha rätt tålamod och viljestyrka för att vägleda barnen i rätt riktning när det gäller deras utveckling. De nämns också vikten att man som pedagog har viljan att utvecklas i sin lärarroll, då samhället ständigt förändras och de kommer ny forskning om barn. Förskolans verksamhet ska spegla samhället vilket gör att pedagogerna ständigt måste utveckla sig själv i sin arbetsroll som förskollärare. Pedagogiska rollen är den del som både Montessoris och den kommunala förskolan har samma syn inom när det gäller arbetsrollen, vilket också ger ett väldigt jämnt resultat.

Intervjuerna och enkäterna bildar ett tydligt mönster då samtliga pedagoger som medverkar i forskningsstudien, ständigt säger sig sträva efter att främja barnen till att bli mer självständiga individer. En vanlig situation kan vara att barnen får försöka själv och får möjligheter till att exempelvis ta på ytterkläderna själv. Men det gäller även att ge barnen betänketid till att svara på frågor eller få en chans att komma på en egen slutsats i olika situationer som uppstår i förskolans verksamhet, det finns alltid en stöttande/vägledande pedagog som kan hjälpa till i rätt riktigt om det behövs.

När man ska jämföra intervjuerna och enkäterna så visar resultatet tydligt att samtliga pedagoger anser att för stora barngrupper påverkar till en viss del, då pedagogerna inte får tillräckligt med tid för att kunna se alla barnen. Det framkommer även att betydelsen

av en bra anknytning är övergripande viktigt eftersom den lägger grunden för ett lärande. Som vi ser så följer förskolorna varandra på många punkter, resultatet visar att pedagogerna är medvetna av vad sin lärarroll innebär och vilket som är relevant. De vill alla sträva efter att barnen uppnår alla mål och därför trivs pedagogerna med den barngrupp som de har idag på respektive förskola.

4.4 Pedagogernas syn på miljön

Här presenteras och analyseras resultatet från både intervjuer och enkäter i den del som går inom miljö. Med miljön avser det förskolornas inomhusmiljö, den största fokusen ligger på hur miljön påverkar barnen i deras trivsel, vilket bidrar till utveckling genom en så god stimulans som möjligt.

4.4.1 Montessoriförskolan

Under den första intervjun som genomfördes på Montessoriförskolan, anser pedagogerna att förskolans miljö påverkar barnen i positiv bemärkelse. Inomhusmiljön byggs på att de anpassar nästan allt material efter barngruppen, de försöker hela tiden fånga barnens intresse och spinna vidare på deras idéer. Pedagogerna menar att det ger en tydligare bild av vad barnen intresserar sig av och då kan pedagogerna försöka plocka fram materialet för att främja barnens utveckling. Det är dock viktigt att man möter alla barnen då de ofta befinner sig på olika utvecklings- och intresseområden.

Utifrån Montessori intervjuerna belyser pedagogerna vikten av att man måste möta alla barnen för att kunna få en bild av var de befinner sig i sin personliga utveckling, eftersom alla barn hela tiden befinner sig på olika utvecklingsstadier, som medför en svårighet för pedagogerna att se alla barnens behov.

Även pedagogerna på den kommunala förskolan lyfter fram inomhusmiljön. På den kommunala förskolan framgick det att inomhusmiljön anses vara väldigt viktig. Pedagogerna betonar vikten av att vara noga med att allt material är tillgängligt för barnen och att undvika att begränsa barnen i deras utforskande. Det måste finnas en medvetenhet om hur miljön är utformad och likaså måste man se till att materialet som finns att tillgå är anpassat till alla åldrar i barngruppen.

Det nämns också i intervjuerna att om det är något material som är farligt för barnen så finns det annat som tillhör just det framme, så de på så vis kan förtydliga sig själva för sina kompisar och för pedagogerna vad det är som de vill använda sig av. Något att tänka på är också att ha öppna möjligheter där barnen får vara med och påverka, vilket medför att barnen känner delaktighet i verksamheten så man kan utvecklas tillsammans. Pedagogerna anser att miljön också ska vara anpassad för de olika åldrarna som barnen är i. De menar att en lärandemiljö aldrig kan bli färdigställd och behöver utvecklas genom att hitta nya vägar och ingångar efter vad barnen visar intresse för. Allt handlar om att förhålla sig till barnen, det måste finnas en social kompetens hos alla parter för att det ska väckas en nyfikenhet till lusten att lära.

4.4.2 Kommunala förskola

I enkäterna från Montessoriförskolan, ser man tydliga mönster som hänger ihop med intervjuerna. När det gäller miljön så är den inspirerande och lockande för barnens utveckling vilket enkäternas deltagare anser att förskolan uppnår. Pedagogerna menar på att materialet är uttaget efter barnens önskemål och behov, materialet kan variera då barngrupperna ser olika ut. Även vikten av att barnen ska kunna följa sitt eget lärande som dokumenteras och sätts upp på väggarna, både materialet och barnens eget skapande ska vara placerat i deras höjd. På så sätt underlättar det för barnens nyfikenhet och lust till lärande då de själva kan ta fram det material de önskar att arbeta med. Pedagogerna är noga med att observera och iaktta barnen för att se hur de använder sig av miljön och materialen som finns tillgängligt och kan därmed anpassa miljön efter barnens behov och intresse. Barnen får även möjlighet att göra eget material och kan på så sätt vara med och påverka verksamheten ytterligare.

Enkäterna på den kommunala förskolan visar att pedagogerna anser att förskolans inomhusmiljö är mycket bra och är anpassad efter barnens behov. Men den kan alltid bli bättre och mer inspirerande och de är något som är i ständig utveckling. När det uppstår att något material är framme som barnen inte leker med så tas det bort för att kunna få plats med nya saker. Materialet som barnen inte använder sig av kan tas fram igen när barnens intresse återupptas för det specifika materialet. Både barn och vuxna påverkas av den miljön de vistas i, men det är även människorna runtomkring som påverkar den.

4.4.3 Sammanfattning

I resultatet från intervjuerna framgår det att pedagogerna anser att rummets utformning är av stor vikt, då barnen behöver känna att det finns möjlighet till att få leka ostört. Genom att inte begränsa leken bidrar det till att barnen inte hela tiden blir uppmärksamma om saker som sker runt omkring på förskolan. Barnen vet att allt som finns framme är tillåtet att använda sig av i sin lek eller till sitt skapande. På så sätt medför det att barnen inte behöver be om hjälp av pedagogerna hela tiden och undviker därför att bli stoppade i sitt utforskande. Båda förskolorna belyser vikten av inomhusmiljön för barns utveckling då den ska vara lockande och inspirerande. Resultatet visar att pedagogerna är medvetna om miljöns relevans och barnen ligger hela tiden i fokus så att miljön kan utvecklas och förbättras i takt med barnen. Resultatet visar också att pedagogerna på båda förskolorna har en tydlig kunskap när det gäller värdegrunden och vikten av en god utformad miljö som ska främja barnen positivt i deras utveckling, både i grupp och individuellt. Resultatet är något som har visats i vår färdigställda empiri. I samtliga enkäter och intervjuer så framkommer det att placeringen av materialet i inomhusmiljön är väsentligt för barnens utforskande och lärande.

Sammanfattningsvis visar resultatet av intervjuer och enkäter att de olika förskolorna skiljer sig till en viss del, övergripande så instämmer samtliga deltagare i många delar. Skillnaden är att Montessoriförskolan lägger större vikt på inomhusmiljön eftersom de har en annan syn när det gäller miljöns stimulans i barnens utveckling. Mycket fokus ligger på det sensoriska materialet som är typiskt för montessori-pedagogiken. Det sensoriska materialet är till för att barnen ska få en kunskap om de olika geometriska formerna och även lära sig skillnader och likheter mellan stor/liten och lång/kort (Bröderman Smeds & Skjöld Wennerström 2009, s. 127).

5. Diskussion

Forskningsprocessen har varit en betydelsefull erfarenhet för oss då vi växt med processen och utvecklat en enorm förståelse för förskollärarens yrkesroll. Vårt syfte från början var att göra en mer kritisk analys utifrån de två olika pedagogiska inriktningarna i förskollärarens yrkesroll. Vi märkte ganska snabbt under insamlingsprocessen av det empiriska materialet att vårt syfte med studien behövde göras om för att passa in mer i empirin. Tillvägagångssättet för att samla in det empiriska materialet har varit betydelsefullt för oss under tidens gång, eftersom de tre olika metoderna har gett oss ett djup som vi inte kunnat ta del av annars. Forskningsstudien har sin grund i observationerna där vi fick en inblick i hur pedagogerna förhåller sig i praktiken.

Under vår forskningsprocess har vi varit passiva lyssnare, framförallt under observations tillfällena. Vi utgick från att titta på hur barnen agerade i den ”fria leken” och hur de förhåller sig till varandra, men vår stora vikt och fokus ligger på hur pedagogerna förhåller sig till barnen och barngruppen i olika situationer. Pedagogerna presenterade oss för barngruppen och berättade lite kortfattat varför vi var på deras förskola.

Uppdelningen av dokumentationen under intervjun var något som föll oss naturligt då vi båda hade möjlighet att anteckna på det sättet som vi kände oss mest bekväma med. När helheten av vad vi båda hade antecknat var sammanställt så kände vi oss tillfredsställda med materialet vi fick in, det var i den mån som vi hade förväntat oss och därmed kände vi oss även nöjda över vårt tillvägagångssätt. Intervjuerna fick en större betydelse än vad vi väntat oss från början eftersom det gav oss en djupare förståelse för pedagogernas tankar kring sitt arbete i förskolan och bidrog där med som ett komplement för det material vi samlat in under observationerna.

Enkäterna har varit de moment som vi var mest osäkra på om vi skulle genomföra. Efter lite diskussioner kring det så bestämde vi oss för att ändå använda oss av enkätundersökningen. Det vi inte var beredda på var de motgångar vi ställdes inför och vi kände en stor press på att inte hinna få ihop allt material i tid. Vi fick in enkäter som var ofullständiga och fick ge de ytterligare ett nytt försök och dela ut nya. Huvudsaken för oss var att vi fick in enkäter som vi kunde använda oss av i slutänden.

Intervjuer och enkäter gav en tydligare bild för oss då det är samma frågor vi utgick från vilket gör att det blev en jämförelsestudie där förskollärarollens yrkesroll ligger i fokus

när man tittar på dem ut ifrån två olika pedagogiska ingångar, både när det gäller likheter och skillnader. Synen att det skulle skilja sig mer mellan förskolorna och bilden på förskolläraryrollen visade sig inte stämma, då resultaten visar övergripande likheter mellan de olika förskolorna.

Resultatet av forskningsstudien blev inte som vi väntat oss, ju längre in i processen vi kom såg vi mer likheter mellan de två förskolorna. Tanken med att göra en jämförelsestudie har vi haft med oss från start, skillnaden är vilken typ av jämförelse det blev i slutskedet. Vilket bidrog till att den kritiska analysen som vi ville genomföra från början inte blev lika tydlig, eftersom empirins mönster visade på likheterna i stället för skillnaderna.

Läraryrollens betydelse i förhållande till styrdokument är något som har genomsyrat hela forskningsstudien. Då det kommer till de olika pedagogiska inriktningarna har inte det varit det avgörande i studien. Vår tanke var att vi ville kunna jämföra de två olika förskolorna på ett annat sätt än det som vi faktiskt kunde göra efter att empirin var insamlad.

Något som intresserar oss efter denna avslutade forskningsstudie är att det hade varit intressant och gå in och observera barnen. Utgångspunkten hade då varit att se ur deras synvinkel när det gäller lärandet i förskolan och i sin egen påverkan. Det har även väckt intresse hos oss att göra en forskningsstudie om hur vårdnadshavarens påverkan på verksamhetens innehåll, det vill säga hur stort inflytande vårdnadshavare har rätt till när det är något som gynnar verksamheten.

6. Referenser

- Arnér, Elisabeth. (2010). *Barns inflytande i förskolan en fråga om demokrati*.
Johanneshov: TPB
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber
- Eliasson, Annika (2006). *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur
- Fennefoss, Anne Tove & Jansen, Kirsten E. (2009). *Småbarnspedagogik och praktikberättelser: pedagogisk dokumentation i förskolan*. 1. uppl. Malmö: Gleerups
- Hwang, Philip. & Nilsson, Björn (2011). *Utvecklingspsykologi*. Johanneshov: TPB
- Johannesen, Nina & Sandvik, Ninni (2009). *Små barns delaktighet och inflytande: några perspektiv*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Kihlström, Sonja (1998). *Förskollärare: om yrkets pedagogiska innehåll*. Lund: Studentlitteratur
- Montessori, Maria (1987). *Barnasinnnet*. Stockholm: MacBook
- Skjöld Wennerström, Kristina & Bröderman Smeds, Mari (2009). *Montessoripedagogik i förskola och skola*. 3. utg. Stockholm: Natur & kultur
- Signert, Kerstin (2000). *Maria Montessori: anteckningar ur ett liv*. Lund: Studentlitteratur
- Wehner-Godée, Christina (2011). *Lyssnandets och seendets villkor: pedagogisk dokumentation - DVD, bok*. Stockholm: Stockholms universitets förlag

6.1 Elektroniska källor

- Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. (2002).
Stockholm: Vetenskapsrådet
- Tillgänglig på Internet: http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/etikreglerhs.pdf

Förskolans och skolans värdegrund: förhållningssätt, verktyg och metoder. (2011)

Stockholm: Skolverket

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2579>

Läroplan för förskolan Lpfö 98. [Ny, rev. utg.] (2010). Stockholm: Skolverket

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442>

Bilaga 1

GÖR	SÄGER	MINA REFLEKTIONER

Bilden visar på vår spalt dokumentation som är ifrån boken *Lyssnandet och seendets villkor* (Wehner-Godée2011, s.55).

Bilaga 2

Frågorna som vi har använt oss av finns med i både intervjuerna, enkäterna och ansåg därför att det räcker att presentera enkäterna här.

Vår undersökning utgår från att ni är anonyma både på enkäterna och i vår kommande skrivprocess. Vad som är relevant för oss är att ni i den mån ni kan tar er tid att svara på frågorna för att det ska gå så bra för oss som möjligt i vårt examensarbete. Försök att texta så tydligt ni kan. För att studien ska bli rätt är det viktigt att bara en person svarar på enkätens frågor.

Vi hoppas att ni vill delta!

Miljön:

1. Hur ser du på förskolans lärandemiljö?
2. Hur tror du att förskolans miljö påverka barnens nyfikenhet och lust att lära?
3. Tror du de påverkas i positiv eller negativ benämning?
4. Får barnen vara med och påverka förskolans miljö? (Material, leksaker etc.)

Förskolläraryrollen:

1. Hur ser du på din lärarroll?
2. Hur förhåller du dig till din lärarroll i verksamheten?

3. Hur anser du att du/ni pedagoger förhåller er till läroplanen?

Pedagog-Barn:

1. Känner du att antalet barn i barngruppen påverkar barnen om man ser till individuell utveckling? och i så fall hur/varför?

2. Om barnet visar intresse för ett specifikt område, fångar ni då upp intresset hos barnet/barnen och formar aktiviteten efter de eller det är förbestämt enligt planering? (Givetvis i den mån det går och så länge Lpfö följs när det gäller barnens utveckling)

3. Hur hjälper/vägleder ni barnen att bli självständiga individer?